

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

Warszawa, dn. 4 lutego 2004 r.

RPO-437520-VII/03/17

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pan
Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości
- Prokurator Generalny
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze,

Od wielu lat z uzasadnioną krytyką spotyka się w Polsce sposób wykonania kar nieizolacyjnych, w szczególności tych o charakterze probacyjnym. Kara ograniczenia wolności oraz okres próby stosowany przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego, warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności oraz warunkowym przedterminowym zwolnieniu nie są jeszcze w pełni efektywne z powodu:

- braku konsekwentnego przeciwdziałania uchylaniu się skazanych od wykonania kary i nałożonych na nich obowiązków,
- nie wystarczającej na potrzeby wykonywania kar liczby miejsc pracy dla skazanych, środków opieki socjalnej, leczenia odwykowego i terapii,
- zbyt małego zaangażowania w proces wykonywania kar wolnościowych instytucji państwowych i samorządowych, a jednocześnie braku szerszego udziału w tym procesie czynnika społecznego, tj.: stowarzyszeń, fundacji, kościołów i związków wyznaniowych, czy osób godnych zaufania.

Także obsada etatowa kuratorów zawodowych dla dorosłych nie jest dostosowana do rozmiarów i charakteru nałożonych na nich zadań. Problemu tego nie rozwiązuje utworzenie w ostatnim roku kilkuset nowych stanowisk kuratorskich. Jednocześnie brakuje właściwie skonstruowanych – realnych limitów obciążenia

zadaniami kuratora zawodowego oraz ustalonych warunków systematycznego doposażenia sądów w etaty kuratorów zawodowych.

Należy przyznać, że podjęto już określone działania, które powinny służyć poprawie sposobu stosowania kar nieizolacyjnych. Przede wszystkim została uchwalona i obowiązuje od 2002 r. ustawa o kuratorach sądowych. Wprawdzie nie zwiększyła się wydatnie i prawdopodobnie nie wzrośnie w najbliższym czasie kadra kuratorów, jednak uczyniono w ten sposób wiele dla budowy autonomicznej i sprawnej służby kuratorów sądowych.

W mojej ocenie, jednym z przedsięwzięć sprzyjających rozwojowi probacji w Polsce może być utworzenie centralnego organu, który będzie zajmował się koordynacją i nadzorem nad wykonaniem kar nieizolacyjnych. Koncepcja powołania takiego organu spotkała się w ostatnich latach z szeroką akceptacją ze strony przedstawicieli nauki prawa karnego oraz praktyków uczestniczących w wykonywaniu kar kryminalnych. Świadczą o tym m.in. rekomendacje przyjęte w październiku 2000 r. a następnie w grudniu 2003 r. przez uczestników konferencji poświęconych probacyjnym środkom karania, które zorganizował Senat RP IV i V Kadencji przy udziale Ministra Sprawiedliwości i Rzecznika Praw Obywatelskich.

W tekście Rekomendacji przyjętych przez uczestników Konferencji z dnia 1-2 grudnia 2003 r. nt. „Zapobieganie i zwalczanie przestępczości w Polsce przy zastosowaniu probacyjnych środków karania” czytamy w punkcie 3, że:

„Egzekwowanie orzeczonych kar nieizolacyjnych oraz warunków probacji wymaga odpowiedniej organizacji i środków finansowych. Konieczne jest stworzenie zintegrowanego modelu probacji, w którym przy wykonaniu kar i środków probacyjnych, współdziałałyby sądy, kuratorzy sądowi, mediatorzy, prokuratura i policja, służby penitencjarne i służby socjalne, terenowe organy administracji rządowej i samorządowej, kościoły i związki wyznaniowe oraz organizacje pozarządowe. Na szczególne podkreślenie zasługuje w nim rola organów samorządu terytorialnego, bez udziału których ten system nie może być skuteczny.

Konieczne jest również utworzenie w resorcie sprawiedliwości centralnego urzędu do spraw probacji, którego zadaniem byłoby koordynowanie i nadzorowanie wykonywania kar nieizolacyjnych oraz środków probacyjnych”.

Rozpatrując możliwości wprowadzenia w życie tego ze wszech miar słusznego wniosku warto wziąć także pod uwagę rozwiązania przyjęte w tych państwach, gdzie organ centralny – podległy Ministrowi Sprawiedliwości – organizuje i nadzoruje wykonywanie zarówno kary więzienia, jak i kar nieizolacyjnych. W praktyce posiada on pozycję autonomiczną i równorzędną w stosunku do innych podmiotów organizacyjnych resortu sprawiedliwości oraz podlega mu duża liczba struktur terenowych, które funkcjonują w obszarach: więziennictwa, probacji i pomocy postpenitencjarnej.

Mając powyższe na uwadze, uprzejmie proszę Pana Ministra o odniesienie się do możliwości utworzenia w Ministerstwie Sprawiedliwości organu (urzędu) do spraw probacji, do którego zadań należeć będzie koordynowanie i nadzorowanie wykonania kar nieizolacyjnych.

Z wyrazami szacunku

/-/

jp